

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Dariusz Dąbrowski</i>
Protokolant:	Protokolant sądowy – stażysta – Anastazja Chojnacka

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)” *Spółki Akcyjnej w W. (dawniej: (...) Spółki Akcyjnej w W.)*

przeciwko *Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*

o ochronę konkurencji i nałożenie kary pieniężnej

na skutek odwołania powoda od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 sierpnia 2011 roku Nr (...)

1. Zmienia punkt II decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 sierpnia 2011 roku Nr (...) w ten sposób, że nadać mu brzmienie: „Na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, **Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakazuje (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. publikację pkt. I sentencji niniejszej decyzji** na koszt (...) **Spółka Akcyjna z siedzibą w W.** na stronie internetowej przedsiębiorcy w ciągu 30 (trzydzieści) dni od daty uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji, w ten sposób, że odnośnik do treści decyzji powinien zostać umieszczony na stronie głównej (...) oraz utrzymywanie jej na przedmiotowej stronie internetowej przez okres 2 (dwóch) miesięcy od daty opublikowania na stronie internetowej,
2. Zmienia punkt III decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 sierpnia 2011 roku Nr (...) w ten sposób, że wysokość wymierzonej kary pieniężnej ustala na kwotę 1152918 zł (jeden milion sto pięćdziesiąt dwa tysiące dziewięćset osiemnaście złotych),
3. Oddala odwołanie w pozostałej części,
4. Zasądza od powoda (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz pozwanego Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów procesu.

SSO Dariusz Dąbrowski

UZASADNIENIE

W dniu 31 sierpnia 2011 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany w dalej „Prezesem UOKiK” lub „Prezesem Urzędu”) wydał decyzję nr (...), w której:

I. na podstawie art. 26 ust. 1 w zw. art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie (...) S.A. z siedzibą w W. polegające na pobieraniu od konsumentów, którzy zawarli umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określoną w ww. umowie, co stanowi:

a) nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 w związku z art. 3 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym;

b) czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji

oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów nakazując zaniechania jej stosowania.

II. na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nakazał (...) S.A. z siedzibą w W. na stronie internetowej przedsiębiorcy w ciągu 30 (trzydziestu) dni od daty uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji, w ten sposób, że odnośnik to treści decyzji powinien zostać umieszczony na stronie głównej (...) oraz utrzymywanie jej na przedmiotowej stronie internetowej przez okres 2 (dwóch) miesięcy od daty opublikowania na stronie internetowej, a ponadto nakazał dwukrotną publikację pkt. I sentencji decyzji na koszt (...) S.A. z siedzibą w W. na jednej z pięciu pierwszych stron dziennika o zasięgu ogólnopolskim ze średnim nakładem dziennym w wysokości co najmniej 100000 (sto tysięcy) egzemplarzy w module obejmującym co najmniej 25% strony, czcionką nie mniejszą niż 11 (jedenaście) pkt. w ciągu 30 (trzydziestu) dni od daty uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji, z tym, że okres między przedmiotowymi publikacjami powinien wynosić co najmniej 7 dni.

III. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na (...) S.A. z siedzibą w W. karę pieniężną w wysokości 1.596.348 zł (słownie: milion pięćset dziewięćdziesiąt sześć tysięcy trzysta czterdzieści osiem złotych) płatną do budżetu państwa z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie określonym w punkcie I sentencji decyzji.

W uzasadnieniu decyzji Prezes UOKiK wskazał, iż podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa UOKiK, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów będących stroną umowy z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) zawartej z (...) S.A. z siedzibą w W. (zwana dalej Spółką lub (...)). Pozwany wskazał, że zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwana dalej także „uokik”) zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Natomiast art. 24 ust. 2 uokik stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Z powyższego wynika, że dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów należy wykazać kumulatywne spełnienie trzech przesłanek: kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy, jest bezprawne oraz narusza interesy konsumentów.

Z racji, iż (...) S.A. z siedzibą w W. jest spółką prawa handlowego wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego, zdaniem Prezesa Urzędu nie ulega wątpliwości, że posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 pkt 1 uokik, a jego

działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Odnosząc się zaś do przesłanki bezprawności działania, pozwany podniósł, że bezprawność jest kategorią obiektywną i tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Podkreślił, że jako zachowania przedsiębiorcy, które stanowią praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów ustawodawca wskazał w szczególności nieuczciwe praktyki rynkowe oraz czyny nieuczciwej konkurencji, co oznacza że działanie stanowiące nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym lub czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji narusza jednocześnie zbiorowe interesy konsumentów, w świetle prawa może zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. W przedmiotowej sprawie praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegają na pobieraniu od konsumentów, który zawarł umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określoną w ww. umowie co stanowi:

- a) nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 w zw. z art. 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym;
- b) czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Prezes Urzędu wskazał, że Ubezpieczyciel pobiera o konsumentów będących stroną umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) zawartej w okresie od dnia 30 listopada 2004 roku do 1 września 2008 roku m.in. opłatę w wysokości 2,5% sumy zadeklarowanych składek ubezpieczeniowych należnych za cały okres umowy ubezpieczenia w każdym z pierwszych trzech lat od dnia jej zawarcia oraz opłatę w wysokości 4% wartości należnych składek ubezpieczeniowych we wszystkich latach trwania umowy. Powyższe opłat pobierane są niezależnie od siebie w pierwszych trzech latach od zawarcia umowy.

Postanowieniem regulującym maksymalną wysokość kosztów zawarcia umów, jakim związani są konsumenci będący stroną umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) zawartej przed 1 września 2008 roku jest §27 ust. 2 i 3 Ogólnych warunkach indywidualnego ubezpieczenia na Życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) (zwanej dalej „OWU”) o treści przyjętej w OWU stosowanych przed 1 września 2008 roku, o treści:

„2. Towarzystwo zastrzega sobie prawo do pobierania ze składek ubezpieczeniowych oraz wpłat dodatkowych, kosztów zawarcia umowy ubezpieczenia oraz opłat administracyjnych.

3. Koszty zawarcia umowy, o których mowa w ust. 2 nie mogą być wyższe niż:

- 1) w każdym z pierwszych trzech lat od dnia jej zawarcia – 2,5% sumy zadeklarowanych składek ubezpieczeniowych należnych za cały okres umowy ubezpieczenia,
- 2) we wszystkich latach trwania mowy ubezpieczenia – 4% wartości należnych składek ubezpieczeniowych,”

Pozwany wskazuje, że zgodnie z wykładnią językową powyższego postanowienia, określa ono jeden rodzaj opłaty, a mianowicie koszty zawarcia umowy, jakie zobowiązany jest ponieść konsument z tego tytułu, natomiast zawarte w postanowieniu §27 ust. 3 punkty 1 i 2 wyznaczają jedynie limity kosztów, jakie mogą zostać pobrane od konsumenta, jako strony umowy. Zestawienie ze sobą obu punktów postanowienia wskazuje na ich wzajemną sprzeczność, a z całą pewnością nie upoważnia Ubezpieczyciela do pobierania opłaty z tego samego tytułu w łącznej wysokości limitu. Wysokość kosztów umowy w pierwszych trzech latach jej trwania zgodnie z powyższym postanowieniem nie może być wyższa niż 2,5% sumy zadeklarowanych składek ubezpieczeniowych, przez co pobieranie w tym czasie dodatkowych 4% wartości należnych składek ubezpieczeniowych, zdaniem Prezesa Urzędu uznać należy za nieuprawnione i sprzeczne z treścią umowy.

Odnosząc się do argumentacji powoda, iż dokonanie zmian w aneksie nr (...) do OWU wprowadzonym Uchwałą Zarządu Ubezpieczyciela nr (...) z dnia 27 czerwca 2008 roku miało na celu dostosowanie zapisów OWU do ogólnie obowiązujących przepisów prawa, w tym art. 13 ust. 4 pkt 5 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i jako takie nie było stukiem arbitralnej decyzji Ubezpieczyciela, a jedynie wywiązaniem się z zaleceń zawartych w protokole Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 3 kwietnia 2008 roku prowadzonej wobec Ubezpieczyciela, Prezes Urzędu uznał ją za bezzasadną. Zgodnie z treścią raportu Komisji Nadzoru Finansowego przekazanego przez Spółkę oraz wyjaśnieniami przekazanymi Prezesowi UOKiK przez Komisję Nadzoru Finansowego nie zostało wydane żadne zalecenie zmiany zawartych umów, a jego ewentualne istnienie nie może stanowić podstawy do dokonania jednostronnej zmiany ogólnych warunków ubezpieczenia na życie w czasie trwania stosunku umownego, gdyż nie stanowi ono źródła powszechnie obowiązującego prawa. Nadto twierdzenie Ubezpieczyciela, iż konsumenci posiadali możliwość wypowiedzenia umowy ubezpieczenia unikając związania nową treścią postanowienia również w ocenie Prezesa Urzędu jest bezzasadne i bezprzedmiotowe, gdyż zostali oni związani nową treścią postanowienia bez uprzedniego poinformowania. Zmiana § 27 ust. 2 i 3 OWU weszła w życie z dniem 3 września 2008 roku, zaś Ubezpieczyciel rozpoczął przesyłanie listów informujących o tym dopiero w październiku 2008 roku, a tym samym nie istniała możliwość uniknięcia związania nową treścią postanowienia przed jej wejście w życie poprzez wypowiedzenie umowy.

W dalszej części Prezes wskazał, że zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym stosowana przez przedsiębiorcę wobec konsumentów praktyka rynkowa jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy, w trakcie zawierania lub po jej zawarciu. W ocenie pozwanego, Ubezpieczyciel naruszył fundamentalną zasadę jaką jest obowiązek dotrzymywania umów, która wyraża się w tym, że zawartą umowę należy wykonać zgodnie z jej treścią. Próba dokonania przez powoda jednostronnej zmiany treści stosunku prawnego łączącego strony ww. umowy wbrew przepisom prawa uznana być powinna za skrajny przejaw braku poszanowania powyższej zasady oraz próbę wykorzystania uprzywilejowanej pozycji wobec słabszej strony umowy jaka jest konsument. Takową praktykę w ocenie Prezesa Urzędu należy uznać za sprzeczną z dobrymi obyczajami.

Zdaniem pozwanego nie budzi wątpliwości również, iż pobieranie od konsumentów opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określoną w umowie, z samej swej istoty, świadczy o zniekształceniu zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta. Konsumenci uiszczający opłaty we wskazanej wysokości, poprzez wpłatę składki, czynią to bądź w wyniku wprowadzenia w błąd przez Ubezpieczyciela co do ich wysokości, bądź też w wyniku presji jaka powód na nich wywiera. Jednocześnie Prezes Urzędu wskazał, że skutkiem pobierania przez Ubezpieczyciela ze składki ubezpieczeniowej kosztów zawarcia umowy w wysokości wyższej niż wynika to z umowy w trakcie pierwszych trzech lat od zawarcia umowy, jest znaczne zmniejszenie części składki lokowanej w jednostki uczestnictwa w funduszach kapitałowych oferowanych przez Ubezpieczyciela, co zaś bezpośrednio wpływa na mniejszy poziom rentowności inwestycji w kolejnych latach trwania umowy. Powyższe zdaniem pozwanego świadczy o tym, iż działanie Spółki w istotny sposób zniekształcało zachowanie rynkowe konsumenta i jako sprzeczne z dobrymi obyczajami stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 w związku z art. 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

W ocenie Prezesa UOKiK, nie budzi wątpliwości, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia interesów konsumentów o charakterze ekonomicznym, gdyż skutkiem praktyki Spółki jest ponoszenie przez konsumentów będących stroną umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) zawartej przed dniem 1 września 2008 roku opłat, do ponoszenia których nie są zobowiązani. Taka praktyka w uznaniu pozwanego stanowi czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Prezes Urzędu wskazał, że naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę obejmującą tak działania jak i zaniechania. Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie,

że konkretne działanie nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów, przy czym nie musi się odnosić do nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować, gdyż brak zbioru konsumentów nie sprzeciwia się możliwości wyodrębnieniu kategorii, bądź zbioru o pewnych cechach. W przedmiotowej sprawie Prezes Urzędu ustalił, iż praktyka Spółki naruszała prawa potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów, a przy podejmowaniu decyzji nie opierał się na indywidualnych przypadkach przedstawianych przez konsumentów, lecz wziął pod uwagę, iż działania Ubezpieczyciela dotyczyły wszystkich konsumentów, którzy zawarli umowę ubezpieczenia na Życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) przed dniem 1 września 2008 roku. Potencjalnie wszyscy wskazani powyżej konsumenci zostali dotknięci naruszeniem, tym samym działanie powoda odnosiło się do zbiorowości tych konsumentów, dla których skutek był wspólny.

Odnośnie zaś pkt. II sentencji decyzji dotyczącego nakazu publikacji przedmiotowej decyzji Prezes UOKiK wskazał, że zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może zawierać elementy dodatkowe w szczególności w postaci zobowiązania przedsiębiorcy do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o określonej treści lub formie oraz zobowiązanie do publikacji decyzji w całości lub w części na koszt przedsiębiorcy. W ocenie pozwanego w przedmiotowej sprawie zasadnym jest poinformowanie konsumentów, których dotyczyła niedozwolona praktyka o bezprawnym charakterze działania Spółki. Powyższe spełni funkcję edukacyjną wobec konsumentów, w szczególności zaś stanowić będzie dla nich czytelny sygnał, iż część opłat pobrana została od konsumentów bezprawnie, co w praktyce umożliwi występowanie do Ubezpieczyciela o zwrot bezprawnie pobranych opłat, oraz funkcję represyjną w stosunku do Spółki i prewencyjną w stosunku do innych profesjonalnych uczestników rynku.

Prezes Urzędu wskazał, iż zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów może on w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości nie większej niż (...) przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten dopuścił się choćby nieumyślnie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy. Za udowodnione uznał, iż doszło do naruszenia przez Ubezpieczyciela określonego w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu w sposób określony w pkt. I sentencji niniejszej decyzji. Osiągnięty przez Spółkę przychód w 2010 roku wysokości (...) zł oznacza iż maksymalna kara pieniężna zgodnie z art. 106 ust. 1 wynosi (...) złotych.

Prezes Urzędu stwierdził, iż orzeczone praktyki były stosowane co najmniej od 30 października 2004 roku, co stanowiło długotrwałości naruszenia, a przy ustaleniu kary wziął pod uwagę winę Ubezpieczyciela i zasięg dokonanego naruszenia, które miało skutki na terenie całego kraju. Pozwany uznał, że ustalone kary są adekwatne do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz współmierne do możliwości finansowych powoda, stwierdzając przy tym, iż spełni ona funkcję edukacyjną, wychowawczą i prewencyjną.

W odwołaniu od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów powód – (...) S.A. zaskarżył ją w całości wnosząc o jej uchylenie w całości, ewentualnie uchylenie pkt. II oraz zmianę pkt. III decyzji poprzez odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej znaczące obniżenie. Nadto wniósł o wstrzymanie wykonania zaskarżonej decyzji do czasu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zaskarżonej decyzji powód zarzucił:

1. naruszenie art. 2 pkt 4 w związku z art. 3 i art. 4 ust 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, polegające na błędnym przyjęciu, iż przypisane powodowi postępowanie polegające na pobieraniu od konsumentów, którzy zawarli umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określoną w umowie, stanowi praktykę rynkową w rozumieniu art. 2 pkt 4 ww. ustawy;
2. naruszenie art. 4 ust 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym poprzez błędne przyjęcie, iż pobieranie od konsumentów, którzy zawarli umowę ubezpieczenia na Życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określoną w umowie, może zniekształcić zachowania rynkowe przeciętnego konsumenta produktów (usług) oferowanych przez powoda i tym samym

konstytuuje nieuczciwą praktykę rynkową, podczas gdy pobieranie (potrącanie ze składek) opłat, o których mowa w § 27 ust. 3 OWU nie jest działaniem, które wpływa lub może wpływać na zachowania rynkowe przeciętnego konsumenta po zawarciu umowy, a w każdym zaś razie nie jest działaniem, które pozbawiłoby konsumenta możliwości dokonania świadomej decyzji rynkowej co do dalszego związania umową lub też podjęcie tej decyzji utrudniało;

3. naruszenie art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji polegające na błędnym uznaniu praktyki, polegającej na pobieraniu przez powoda w pierwszych trzech latach opłaty w wysokości 2,5% sumy zadeklarowanych składek ubezpieczeniowych należnych za cały okres umowy ubezpieczenia oraz dodatkowo opłaty w wysokości 4% wartości należnych składek ubezpieczeniowych we wszystkich latach trwania umowy, za czyn nieuczciwej konkurencji, w sytuacji braku spełnienia przesłanek określonych w tym przepisie;

4. naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegające na błędnym uznaniu praktyki zarzucanej powodowi za czyn naruszający zbiorowe interesy konsumentów, pomimo braku spełnienia przesłanek określonych w tym przepisie;

5. naruszenia art. 26 ust. 1 w związku art. 27 ust 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegające na wydaniu przez pozwanego decyzji o uznaniu działania powoda, polegającego na pobieraniu od konsumenta opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określoną w umowie, za naruszające zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jego stosowania pomimo iż powód zaniechał stosowania ww. praktyk;

6. naruszenie art. 26 ust 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegające na zastosowaniu przez pozwanego środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów (obowiązku publikacji pkt I sentencji zaskarżonej decyzji na stronie internetowej powoda oraz obowiązku publikacji pkt. I sentencji decyzji na koszt powoda w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym) niewspółmiernych do zarzucanych powodowi działań;

7. naruszenie art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na dowolnym ustaleniu przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wysokości kary pieniężnej, z pominięciem zasady równości i proporcjonalności;

8. naruszenie art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegające na dowolnym i wybiórczym posłużeniu się przez pozwanego przesłankami mającymi wpływ na wymiar kary pieniężnej, co skutkowało nałożeniem na powoda kary w nadmiernej wysokości, niewspółmiernej do zarzucanej praktyki.

W uzasadnieniu odwołania pozwany wskazał, że pobieranie określonych w OWU opłat, czy to w wysokości właściwej, czy też przekraczającej maksymalną wysokość określoną w umowie nie jest zachowaniem czy działaniem Ubezpieczyciela związanym z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Zdaniem powoda ewentualne nienależyte wykonanie umowy przez Spółkę polegające na pobraniu wyższych opłat niż mu należne według treści umowy, w sposób oczywisty nie ma na celu ani nie wiąże się z promowaniem nim lub nabywaniem oferowanej konsumentowi usługi ubezpieczeniowej. Uiszczenie przez konsumenta opłat wiąże się z wykonaniem umowy i nie ma żadnego związku z nakłanianiem konsumenta do nabywania produktu, w związku z czym nie może być uznane za praktykę rynkową w rozumieniu art., 2 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Analiza katalogu nazwanych nieuczciwych praktyk rynkowych wskazanych w art. 4 ust. 2 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w ocenie powoda prowadzi do wniosku, że przez nieuczciwe praktyki rynkowe należy rozumieć wyłącznie takie postępowanie przedsiębiorcy, które z istoty swojej nastawione jest na utrudnianie konsumentowi dokonania rynkowych wyborów. Pobieranie zbyt wysokich opłat nie jest zabiegiem, który w zamierzeniu miałby uatrakcyjnić ofertę i utrudnić wybór rynkowy konsumentowi, a więc wpływać na jego zachowanie rynkowe, takie działanie wywołuje efekt przeciwny, a tym samym nie można mówić o zniekształcaniu zachowań rynkowych przeciętnego konsumenta. Zdaniem Ubezpieczyciela przypisywane mu zachowanie może stanowić dla konsumenta wyłącznie czynnik przesadzający o rezygnacji z oferty powoda i wbrew twierdzeniem Prezesa Urzędu nie

zniekształca rynkowego zachowania konsumenta. Powód podnosi, że zarzucane mu działanie nie może być również uznane za praktykę rynkową wprowadzającą w błąd.

Powód wskazał, że w przedmiotowej sprawie nie może być mowy o działaniach powoda, które zmierzają do nieinformowania, dezinformacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, ani wykorzystania niewiedzy lub naiwności konsumenta, a tym samym nie mogą być uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami. W momencie zawierania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) konsumenci byli należycie poinformowani o wysokości opłat jakie pobierać będzie Spółka przez cały okres trwania umowy ubezpieczenia, a zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 13 ust. 3 ustawy o działalności ubezpieczeniowej powód corocznie informował o wysokości świadczeń przysługujących z tytułu zawartej umowy oraz liczby i wartości jednostek uczestnictwa. Nie może być zatem mowy o nienależytym poinformowaniu ubezpieczających konsumentów, czy świadomym wprowadzeniu ich w błąd przez Spółkę, a przez to wskazany przez Prezesa Urzędu czyn nie można uznać za sprzeczny z dobrym obyczajem.

Powód podniósł, że nie można się zgodzić z twierdzeniem pozwanego, jakoby pobierana była podwójna opłata z tytułu tego samego zdarzenia, gdyż jest ona jedną opłatą, stanowiącą jedynie sumę dwóch składników. Wskazał, że analiza logiczno-językowa nie wyklucza możliwości jednoczesnego stosowania postanowień §27 ust. 3 pkt 1 i 2 OWU na poparcie czego wskazał na załączoną do odwołania opinię doc. dr J. P. z Zakładu (...) Wydziału Prawa i Administracji (...). Podkreśla, że zasadność nałożenia wyższych opłat za pierwsze trzy lata trwania umowy uzasadniają dużo wyższe koszty jakie ponosi Ubezpieczyciel, co z kolei znajduje podstawę w art. 18 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, który stanowi iż składkę ubezpieczeniową ustala się w wysokości, która powinna co najmniej zapewnić wykonanie wszystkich zobowiązań z umów ubezpieczenia i pokrycie kosztów wykonania działalności ubezpieczeniowej przez zakład ubezpieczeń.

Spółka wskazała, że zarzucana powodowi praktyka została zaniechana przez nią, gdyż od końca 2009 roku sprzedano tylko jedną polisę (...), a aneksem do OWU uchwalonym przez Zarząd Ubezpieczyciela uchwałą nr (...)z dnia 27 czerwca 2008 roku, która weszła w życie z dniem 1 września 2008 roku oraz uchwałą nr (...)z dnia 3 września 2008 roku, która weszła w życie 3 września 2008 roku, zmieniony został § 27 OWU przez co od początku września 2008 roku stosowane były przez powoda postanowienia OWU niezawierające już kwestionowanego przez Prezesa Urzędu przepisu.

Odnosząc się zaś do twierdzeń pozwanego, iż dokonana przez Ubezpieczyciela zmiana treści OWU jest nieskuteczna w stosunku do umów zawartych przed wprowadzeniem aneksu, powód wskazał na art. 384[1] kc, zgodnie z którym wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384 kc, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie. O ile zatem zostały spełnione warunki zastosowania wzorca umowy opisane w art. 384 kc powód miał prawo do modyfikacji treści OWU na zasadach określonych art. 384[1] kc. Przyjęcie interpretacji art. 830 § 4 kc zaproponowanej przez pozwanego powodowało by, iż zmiana ogólnych warunków ubezpieczeń na życie nie byłaby w ogóle możliwa, gdyż przepis jakiegokolwiek ustawy nie przewiduje wprost takiej możliwości.

Ze względów wskazanych powyżej zarzucana powodowi praktyka polegająca na pobieraniu od konsumentów opłat w wysokości przewyższającej wysokość opłat określonych w umowie, nie wypełnia znamion bezprawności, nie stanowi nieuczciwej praktyki rynkowej ani czynu nieuczciwej konkurencji, a tym samym nie można uznać iż narusza nią zbiorowe interesy konsumentów.

W dalszej części uzasadnienia powód wskazał, że pomimo zaprzestania już stosowania zarzucanego działania B.wydał decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazał zaniechania jej stosowania. Ubezpieczenie (...) nie jest już oferowane od końca 2009 roku, a ostatnie opłaty należne od klientów, dla których obowiązywały OWU w wersji sprzed września 2008 roku pobrane zostaną we wrześniu 2011 roku. Tym samym pozwany wydając decyzję będącą przedmiotem zaskarżenia, powinien uwzględnić również i to, że w chwili uprawomocnienia się decyzji jakiegokolwiek praktyki powoda, kwestionowane przez pozwanego, nie będą mogły być

stosowane.. Zdaniem powoda nie ma też podstaw do zastosowania środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, gdyż zaprzestał on stosowania zarzucanej praktyki, która jak wyżej wykazała nie może być uznana za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Nałożony obowiązek publikacji pkt I sentencji zaskarżonej decyzji na stronie internetowej powoda jak i w dzienniku ogólnopolskim zdaniem powoda jest zbyt dotkliwie oraz zbędne. Spółka wskazała również na możliwości publikacyjne jakimi dysponuje i z których korzysta Prezes Urzędu, publikując wydane przez niego decyzje w dzienniku Urzędowym Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który publikowany jest w formie papierowej oraz dostępny jest na stronie internetowej UOKiK. Dostęp do treści zawartej w powyższym dzienniku nie jest tak ograniczony w czasie, jak w przypadku publikacji na stronie internetowej czy też publikacji w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim, a zarówno konsumenci jak i przedsiębiorcy mają w przypadku dziennika urzędowego możliwość zapoznania się z pełną treścią rozstrzygnięć Prezesa Urzędu. Nadto powód wskazał na przykładowe koszty publikacji sentencji decyzji w ogólnopolskim dzienniku w sposób określony w decyzji.

Powód podniósł, iż ustalając wysokość kary pieniężnej pozwany naruszył zasadę równości i proporcjonalności, którymi winien się kierować wydając decyzję o jej nałożeniu, gdyż nie jest ona nakładana w ramach uznania administracyjnego. W ocenie powoda wymierzona przez pozwanego kara pieniężna jest rażąco wygórowana w stosunku do kar nakładanych na przedsiębiorców za podobne naruszenia, gdyż zasada równości wymaga aby w podobnych przypadkach za te same bądź podobne naruszenia Prezes UOKiK wyznaczył ułamek osiągniętego przez przedsiębiorcę przychodu stanowiący podstawę ustalenia kwoty podlegającej uiszczeniu tytułem kary pieniężnej, w zbliżonej wysokości. W skazując na przykłady nałożonych przez pozwanego kar pieniężnych za podobne naruszenia, podniósł, iż dotychczas ich wysokość nie przekroczyła 0,12% składki przypisanej brutto, gdzie w przypadku powoda stanowi ona 0,36% składki przypisanej brutto. Podniósł także, że do określenia wysokości przychodu osiągniętego przez Spółkę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary pozwany posłużył się przypisem składki całego portfela klientów Ubezpieczyciela, gdzie w ocenie powoda celowym wydaje się odniesienie kary do przypisu składki portfela klientów M.". Na potwierdzenie powyższego wskazał na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2009 roku o sygn. akt. III SK 5/09, gdzie stwierdzono, że przy orzekaniu kary winno kierować się zasadą proporcjonalności, czyli uzależnić wysokość kary pieniężnej od przychodów uzyskanych ze sprzedaży produktu będącego przedmiotem zakazanej praktyki, a nie od ogółu przychodów przedsiębiorcy. Mając na uwadze powyższe, zdaniem powoda kara pieniężna nie mogła przekroczyć kwoty(...)zł stanowiącej 10% przychodu osiągniętego w rok rozliczeniowy poprzedzający rok nałożenia kary, czyli roku 2010.

Powód podniósł także, że w jego ocenie Prezes Urzędu wymierzając karę pieniężną kierował się jedynie przesłankami obciążającymi, pomijając okoliczności łagodzące w tym nieutrudnianie prowadzenia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz liczbę ubezpieczonych objętych ubezpieczeniem na życie „(...)”.

W odpowiedzi na odwołanie od decyzji pozwany wniósł o oddalenie w całości odwołania wskazując i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując przy tym swoje stanowisko przedstawione w zaskarżonej decyzji.

Pozwany ustosunkował się do przedstawionych w odwołaniu zarzutów, wskazując zawężanie zakresu pojęciowego „praktyki rynkowej” w sposób dokonany przez powoda w odwołaniu jest sprzeczny z literalną wykładnią przepisu art. 2 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, jak i wykładnią systemową dokonaną w oparciu o całość regulacji zawartej w ustawie o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, a postawiony przez powoda zarzut dokonanie błędnej interpretacji przepisu powyższego jest niezasadny.

Prezes UOKiK podkreślił, że w zaskarżonej decyzji nie stwierdzono zniekształcenia zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, ani w trakcie, lecz po jej zawarciu. Podniósł, że kwestia związana z informowaniem konsumentów o wysokości świadczeń przysługujących powodowi z tytułu umowy jest całkowicie pominięta w odwołaniu, a powyższa informacja przekazywana była konsumentom dopiero po naruszeniu przez Spółkę umowy, tj. po bezprawnym pobraniu opłat.

Pozwany wskazał, że w odwołaniu Ubezpieczyciel bezpodstawnie ogranicza pojęcie dobrych obyczajów do dezinformowania konsumentów na etapie zawierania umowy, gdzie zdaniem Prezesa Urzędu, za naruszenie dobrych obyczajów należy uznać również niewykonanie przez przedsiębiorcę zawartych z konsumentami umów zgodnie z ich treścią. Zdaniem pozwanego twierdzenie Spółki, poparte przedstawioną opinią doc. Dr J. P., jakoby §27 pkt 3 OWU określa jedynie rodzaje pobieranych przez niego opłat jest całkowicie pozbawione podstaw, gdyż pominięta zostaje pierwsza część powyższego postanowienia „Koszty zawarcia umowy, o których mowa w ust. 2 nie mogą być wyższe niż: (...)”. Powyższy fragment w sposób oczywisty wskazuje, że postanowienie odnosi się do maksymalnych wysokości opłat, a nie tylko do ich rodzajów.

Odnosząc się zaś do argumentacji powoda dotyczącej zaniechania zakwestionowanej praktyki, Prezes UOKiK wskazał, że w dniu wydania decyzji, tj 31 sierpnia 2011 roku, zakwestionowana praktyka trwała, gdyż od konsumentów były pobierana przez Ubezpieczyciela opłaty w wysokości przekraczającej wysokość określoną w umowie. Bez znaczenia w sprawie SA podnoszone przez powoda okoliczności wycofania wzorców z obrotu czy tym bardziej ich zmiany, bowiem stwierdzona praktyka dotyczyła nie stosowania postanowień wzorców umownych, a samego pobierania opłat.

Pozwany podniósł, że nałożenie na Spółkę nakazu dwukrotnej publikacji pkt I sentencji przedmiotowej decyzji jest wszechmiar celowe, gdyż przyczyni się do usunięcia trwającego skutku stwierdzonej praktyki, czego nie spełniłoby nałożenie na powoda nakazu publikacji w periodyku o mniejszym nakładzie niż wskazany w decyzji.

Pozwany nie zgodził się także z twierdzeniem powoda jakoby okoliczności nałożenia kary pieniężnej na Spółkę wyższej od kar wskazanych przez powoda w odwołaniu stanowiło ewidentny przykład naruszenia zasady równości i proporcjonalności. Naruszenie równości i proporcjonalności miałyby miejsce, gdyby wobec stwierdzenia tożsamyh praktyk u dwóch różnych przedsiębiorców na jednego z nich nałożona została kara znacznie wyższa niż na drugie. W przedmiotowej sprawie do takiej sytuacji nie doszło, gdyż praktyka stwierdzona w decyzji jest na tyle swoista, że trudno doszukać się u niej choć najmniejszych podobieństw do praktyk stwierdzonych w decyzjach przewołanych przez powoda.

Pismem procesowym z dnia 30 lipca 2013 roku powód odniósł się do argumentacji podniesionej przez pozwanego w odpowiedzi na odwołanie z dnia 28 grudnia 2013 roku i wskazał, iż nie podważa ono zasadności powództwa w jakiegokolwiek części. Powód podniósł, iż wbrew twierdzeniom pozwanego trafne zarzuty podniesione w odwołaniu od decyzji i podtrzymuje swoje stanowisko i twierdzenia w nim wskazane. Podkreślił, iż pozwany odniósł się jedynie wybiórczo do zarzutów dotyczących braku podstaw prawnych do nałożenia przez pozwanego kary pieniężnej, pomijając kwestie wadliwego obliczenia wysokości kary pieniężnej i okoliczności o charakterze łagodzącym, które w analizowanym stanie faktycznym pozwalały na zmniejszenie podstawy wymiaru kary. Zdaniem powoda fakt, iż organ miarkując wymiar nakładanej kary nie wziął pod uwagę zaistniałych w sprawie okoliczności łagodzących o tak doniosłym charakterze, uwzględniając jedynie okoliczności obciążające powoda stanowi o wadliwości wydanej decyzji. Powód podniósł, iż wniesione odwołanie jest w pełni zasadne i winno zostać w całości uwzględnione.

Pismem procesowym z dnia 8 stycznia 2014 roku pozwany podtrzymał w pełni twierdzenia zawarte w wydanej decyzji z dnia 31 sierpnia 2011 roku nr (...) oraz w odpowiedzi na wniesione od niej odwołanie. W ocenie pozwanego argumentacja zawarta w piśmie procesowym powoda z dnia 30 lipca 2013 roku pokrywa się z twierdzeniami zawartymi w odwołaniu od decyzji i stanowi jedynie jej rozwinięcie. Odnosząc się zaś do twierdzeń świadczących o wadliwości rozstrzygnięcia dotyczącego nałożenia kary pieniężnej, które nie zostały przedstawione wcześniej przez powoda, pozwany uznał je za bezpodstawne.

Za niezrozumiałe uważa Prezes Urzędu twierdzenie powoda jakoby wykształciła się odmienna linia orzecznicza w zakresie nakładania kary na podstawie tej części przychodu, z którą związana była zarzucona praktyka. Pozwany wskazuje, że w decyzjach stwierdzających stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zawsze przyjmowane są zasady obliczania kary w oparciu o zasady wynikające z literalnej wykładni art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i nie posiada wiedzy jakoby ten sposób kiedykolwiek został zakwestionowany przez sądy powszechne czy Sąd Najwyższy. Odnosząc się zaś do wskazanego przez powoda orzeczenia Sądu

Najwyższego podnosi, że wydane zostało w sprawie o zupełnie innym charakterze, gdyż dotyczyło nadużycia pozycji dominującej na rynku, a zatem praktyki antykonkurencyjnej i nie wskazano w nim, aby podstawą obliczenia kary winien być przychód osiągnięty wyłącznie z działalności, z którą związana jest zarzucona powodowi praktyka.

Przywołana przez powoda regulacja w ocenie Prezesa Urzędu dotyczy jedynie sytuacji, w których karany przedsiębiorca w ramach swojej działalności prowadzi kilka wyodrębnionych przedmiotowo działalności. Z tego względu Prezes UOKiK może obniżyć karę pieniężną obliczoną w oparciu o całkowity przychód nawet o 80%, co jednak nie dotyczy sytuacji kiedy jeden przedsiębiorca prowadzi działalność w jednym sektorze w którym oferuje różne produkty. Nadto pozwany podniósł, że okoliczność zaniechania praktyki stwierdzonej w pkt. I sentencji decyzji nie została uwzględniona przy określaniu kary pieniężnej, gdyż nie została ona zaniechana w dniu wydania decyzji. Powód nie podjął również jakichkolwiek działań mających na celu jej zaprzestanie, a Tm samym nie mogło to zostać uznane za okoliczność, która mogła wpłynąć łagodząco na wymiar kary.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wpisana została do rejestru przedsiębiorców KRS pod numerem (...) i prowadzi działalność gospodarczą m. in. w zakresie zawierania umów ubezpieczenia na życie. W ramach prowadzonej działalności Spółka zawierała z konsumentami umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...).

W okresie od dnia 20 listopada 2004 roku do dnia 1 września 2008 roku Ubezpieczyciel zamieszczał w Ogólnych Warunkach indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) postanowienie regulujące maksymalną wysokość opłat pobiranych przez niego od konsumentów z tytułu zawarcia umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) o treści:

„2. Towarzystwo zastrzega sobie prawo do pobierania ze składek ubezpieczeniowych oraz wpłat dodatkowych, kosztów zawarcia umowy ubezpieczenia oraz opłat administracyjnych.

3. Koszty zawarcia umowy, o których mowa w ust. 2 nie mogą być wyższe niż:

1) w każdym z pierwszych trzech lat od dnia jej zawarcia – 2,5% sumy zadeklarowanych składek ubezpieczeniowych należnych za cały okres umowy ubezpieczenia,

2) we wszystkich latach trwania umowy ubezpieczenia – 4% wartości należnych składek ubezpieczeniowych,”.

W październiku 2008 roku Spółka przesłała konsumentom będącym stroną umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) pismo zawierające informację, iż zgodnie z uchwałą Spółki z dniem 3 września 2008 roku zmianie uległy wybrane postanowienia OWU. Zgodnie z treścią ww. pisma postanowienie regulujące maksymalną wysokość kosztów zawarcia umowy pobieranych przez Ubezpieczyciela otrzymało brzmienie:

„2. Towarzystwo zastrzega sobie prawo do pobierania ze składek ubezpieczeniowych oraz wpłat dodatkowych, kosztów zawarcia umowy ubezpieczenia oraz opłat administracyjnych.

3. Koszty zawarcia umowy, o których mowa w ust. 2 wynoszą:

1) w każdym z pierwszych trzech lat od dnia jej zawarcia – 2,5% sumy zadeklarowanych składek ubezpieczeniowych należnych za cały okres umowy ubezpieczenia,

2) we wszystkich latach trwania umowy ubezpieczenia – 4% wartości należnych składek ubezpieczeniowych,”.

W dniu 8 marca 2010 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w związku z informacją o pobieraniu od konsumentów będących stroną umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) opłat w wysokości przekraczającej limity określone w Ogólnych Warunkach indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) w okresie pierwszych trzech lat od zawarcia umowy, wszczął z urzędu

postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy (...) S.A. z siedzibą w W. dopuścił się naruszenia przepisów uzasadniających wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz ustalenie, czy miało miejsce naruszenie chronionych praw interesów konsumentów.

W trakcie postępowania Spółka pismami z dnia 30 marca 2010 roku i 10 czerwca 2010 roku przekazała informacje i dokumenty niezbędne do ustalenia stanu faktycznego sprawy.

Postanowieniem z dnia 10 września 2010 roku Prezes UOKiK w pkt. I. wszczął wobec Ubezpieczyciela postępowanie w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na pobieraniu od konsumentów będących stroną umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określonych ww. umową oraz w pkt. II zaliczył w poczet dowodów materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania wyjaśniającego

Pismem z dnia 18 października 2010 roku Prezes Urzędu zwrócił się do Komisji Nadzoru Finansowego z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie oraz wskazanie czy wydała ona wobec powoda zalecenia dotyczące zmiany § 27 ust. 3 OWU. W odpowiedzi na powyższe pismo Komisja Nadzoru Finansowego stwierdziła m.in. iż w wyniku kontroli działalności Ubezpieczyciela prowadzonej w okresie od dnia 5 grudnia 2007 roku do 4 stycznia 2008 roku stwierdzono iż § 27 ust. 3 OWU narusza art. 13 ust. 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, jednakże nie wydała żadnych zaleceń w zakresie tego naruszenia.

W dniu 30 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy dla(...) W.w W., XII Wydział Gospodarczego Krajowego Rejestru Sądowego wydał postanowienie w przedmiocie zmiany danych w Krajowym Rejestrze Sądowym spółki (...) S.A. z siedzibą w W. w związku z połączenia (...) S.A. z siedzibą w W. i (...) S.A. z siedzibą w W.. Z dniem połączenia nastąpiła zmiana brzmienia firmy spółki z – (...) S.A. z siedzibą w W. na (...) S.A. z siedzibą w W..

Stan faktyczny ustalony przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na dzień wydania decyzji to jest 31 sierpnia 2011 roku należy uznać za prawidłowy i bezsporny. Powód nie zaprzeczył ustaleniom poczynionym przez Prezesa Urzędu, a jedynie dokonał innej interpretacji ustalonego stanu faktycznego.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na częściowe uwzględnienie.

W ocenie Sądu, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów prawidłowo przeprowadził wszczęte postępowanie, i ustalił w jego toku, że powód swoją działalnością dopuścił się naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Nie ulega wątpliwości, że wobec ustaleń dokonanych przez Prezesa Urzędu powód stosował praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Zgodnie z art. 2 lit d) Dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 roku dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („Dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych”) za praktyki handlowe stosowane przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów uważa się każde działanie przedsiębiorcy, jego zaniechanie, sposób postępowania, oświadczenie lub komunikat handlowy, w tym reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją, sprzedażą lub dostawą produktu do konsumentów. Słusznie zauważył powód, iż powyższy przepis znajduje swoje zastosowanie w określeniu definicji praktyk rynkowych w polskim ustawodawstwie poprzez wprowadzenie go do art. 2 pkt. 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Jednakże zdaniem Sądu przedstawiony przez powoda w odwołaniu od przedmiotowej decyzji pogląd jakoby pobieranie opłat w wysokości niezgodnej z treścią umowy nie może być uznane za praktykę rynkową w rozumieniu

definicji legalnej, gdyż wiąże się z wykonywaniem umowy i nie ma żadnego związku z nakłanianiem konsumenta do nabywania produktu jest całkowicie błędny. Wskazać przy tym należy, że w punkcie (13) preambuły „Dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych” wskazano, że: „Dlatego też jeden wspólny ogólny zakaz ustanowiony przez niniejszą dyrektywę obejmuje nieuczciwe praktyki handlowe, które zniekształcają zachowanie gospodarcze konsumentów. Aby utrzymać zaufanie konsumentów, ten ogólny zakaz powinien mieć zastosowanie do nieuczciwych praktyk handlowych, istniejących między przedsiębiorcą a konsumentem zarówno w stosunkach pozaumownych, po zawarciu umowy, jak i w trakcie jej wykonywania.”

Wprowadzenie ww. dyrektywy i użycie w niej definicji praktyki rynkowej ma na celu usunięcie barier na rynku wewnętrznym poprzez zastąpienie istniejących w Państwach Czołnowskich Wspólnoty rozbieżnych klauzul generalnych zasad prawnych i wprowadzenie ogólnego zakazu nieuczciwych praktyk handlowych, które zniekształcają zachowanie gospodarcze konsumentów. Powyższy zakaz ma zastosowanie do nieuczciwych praktyk handlowych istniejących między przedsiębiorcą, a konsumentem zarówno w stosunkach pozaumownych po zawarciu umowy, jak i w trakcie jej wykonywania. Idąc w ślad za powyższym w polskiej doktrynie przyjęto, że praktyka rynkowa może zaistnieć zanim stosunek prawny z konsumentem zostanie nawiązany, jak również w trakcie jego trwania lub nawet po zakończeniu trwania danego stosunku prawnego. Możliwa jest sytuacja, w której przedsiębiorca będzie posiadał i stosował umowy zgodnie z prawem, ale dopuści się nieuczciwej praktyki rynkowej poprzez działanie o charakterze faktycznym, a nie prawnym. (por. Pojęcie nieuczciwej praktyki rynkowej i przesłanki uznania praktyki rynkowej za nieuczciwą, [w:] Ochrona prawna klienta na rynku usług bankowych, Edyta Rutkowska-Tomaszewska). Tym samym uiszczanie przez konsumenta opłat wiążące się z wykonywaniem umowy pomimo iż nie ma związku z nakłanianiem konsumenta do nabywania produktu, jest immanentnie związane ze stosowaniem praktyk rynkowych przez przedsiębiorcę.

Również za błędne należy uznać twierdzenie powoda, jakoby pobieranie od konsumentów opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określoną w umowie nie zniekształca zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta. Konsumenti w wyniku zawartej umowy uiszczający opłaty we wskazanej wysokości czynią to w wyniku wprowadzenia w błąd przez powoda co do ich wysokości. Za nieuczciwe praktyki rynkowe w odniesieniu do informacji obligacyjnych można zakwalifikować podanie przez przedsiębiorcę informacji błędnej lub niepełnej, a także pominięcie, czyli nienależyte wykonanie lub wykonanie obowiązku informacyjnego. Do uznania za nieuczciwą praktykę rynkową działania lub zaniechania, które narusza obowiązek informacyjny niezbędne jest również spełnienie przesłanki, jaką jest wywarcie wpływu na decyzję konsumenta, która dotyczy umowy. W niniejszej sprawie spełnieniem takowej przesłanki jest wprowadzenie konsumenta w błędne przeświadczenie o istnieniu podstawy prawnej do pobierania opłat w wyższej wysokości niż wskazywała zawarta umowa i doprowadzenie do pobierania opłat w wyższej wysokości niż Ubezpieczyciel uprawniony był robić oraz zmniejszenie części składki lokowanej w jednostki uczestnictwa w funduszach kapitałowych oferowanych przez Ubezpieczyciela, co bezpośrednio wpłynęło na poziom rentowności inwestycji konsumenta w kolejnych latach trwania umowy.

Zgodnie z treścią postanowienia § 27 ust. 3 punkty 1 i 2 OWU wyznacza ono limity kosztów, jakie mogą zostać pobrane od konsumenta, jako strony umowy. Wysokość kosztów umowy w pierwszych trzech latach jej trwania zgodnie z powyższym postanowieniem nie może być wyższa niż 2,5% sumy zadeklarowanych składek ubezpieczeniowych, przez co pobieranie w tym czasie dodatkowych 4% wartości należnych składek ubezpieczeniowych, uznać należy za nieuprawnione i sprzeczne z treścią umowy.

Sąd popiera stanowisko pozwanego, że konsumenci nie posiadali możliwości skutecznego wypowiedzenia umowy ubezpieczenia przed związaniem nową treścią postanowienia. Zmiana § 27 ust. 2 i 3 OWU weszła w życie z dniem 3 września 2008 roku, zaś Ubezpieczyciel rozpoczął przysyłanie listów informujących o tym dopiero w październiku 2008 roku, tym samym nie istniała możliwość uniknięcia związania nową treścią postanowienia, poprzez wypowiedzenie umowy, przed jej wejściem w życie.

Sąd w pełni podziela argumentację pozwanego odnoszącą się do naruszenia przez powoda dobrych obyczajów. Powód pobierał składkę w nieuprawnionej wysokości od swoich klientów i sam ten fakt spełnia przesłankę sprzeczności z

dobrymi obyczajami, niewątpliwie naruszając ekonomiczny interes klienta, który faktycznie płacił więcej niż wynikało to z zawartej pomiędzy stronami umowy. Tak więc przesłanka wynikająca z art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji została spełniona przez powoda, co pozwany w uzasadnieniu decyzji wykazał, a rozważania w tej mierze poczynione Sąd w pełni uznaje za własne.

Także kolejny zarzut dotyczący naruszenia art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie jest prawidłowy. Wskazać należy, że godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać tak na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia, tym samym nawet jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem stosowanej praktyki. W niniejszej sprawie każdy konsument mógł stać się potencjalnie stroną umowy proponowanej przez powoda, tak więc działanie Przedsiębiorcy odnosiło się do zbiorowości konsumentów, co wypełnia treść art. 24 ust. 3 cytowanej ustawy.

Sąd nie znalazł także podstaw do stwierdzenia, aby powód zaniechał naruszeń w taki sposób, aby prawidłowy był zarzut naruszenia art. 26 ust. 1 w zw. z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. To na powodzie ciążył obowiązek udowodnienia w jakiej dacie zaniechał stosowania zarzuczanych mu praktyk. Tymczasem powód nie potrafił jednoznacznie takie daty wskazać, podnosząc, że praktyka w zasadzie sama wygasła, bo okres wynikający z umowy, w którym pobierano kwestionowane opłaty się zakończył. Sąd wziął pod uwagę, że faktycznie powód obecnie nie stosuje praktyki przy wymiarze kary, nie mógł jednak określić czasu zakończenia praktyki, gdyż Przedsiębiorca nie przeprowadził żadnego dowodu co do tego faktu. Tym bardziej Sąd nie mógł uznać faktu prawdopodobnego wygaśnięcia praktyki, jako podstawy do uchylecia decyzji Prezesa UOKiK lub jej zmiany w punkcie I.

Wobec powyższego należy uznać, iż zarzuty dotyczące wydania decyzji z naruszeniem prawa proceduralnego i materialnego oraz wnioski przedstawione w odwołaniu nie zasługują na uwzględnienie.

W toku procesu powód wskazał, że nałożono na niego zbyt surową karę pieniężną, która jest nie adekwatna do dokonanego naruszenia oraz społecznie nieuzasadniona. W ocenie Sądu brak w rozpatrywanym przypadku podstaw do odstąpienia od wymierzenia przedsiębiorcy kary finansowej. Należy przypomnieć, że przedsiębiorców, jako podmioty profesjonalne obowiązują zaostrzone standardy, jeśli chodzi o możliwość oczekiwania od nich znajomości przepisów prawa powszechnie obowiązującego, dotyczących m. in. zasad prowadzenia działalności gospodarczej. W rozpatrywanej sprawie przedsiębiorca dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów poprzez pobieranie opłat w wysokości przekraczającej wysokość opłat określoną umową ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) zawartą przed 1 wrześniem 2008 roku. Pomimo, iż z informacji i wyjaśnień dokonanych w trakcie przedmiotowego postępowania wynikać może, że powód działał nieumyślnie Sąd stwierdza, że zachowanie powoda było zachowaniem zawinionym, ponieważ jego obowiązkiem jest znajomość przepisów prawa.

Sąd podzielił pogląd Prezesa Urzędu, że zachowanie powoda daje podstawę, by wyciągnąć w stosunku do niego konsekwencje karne - jednakże Sąd nie zgadza się z wysokością kary wymierzonej przez organ antymonopolowy.

W myśl art. 106 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dokonał koncentracji bez uzyskania zgody Prezesa Urzędu. Kara ta ma charakter fakultatywny i o celowości jej nałożenia oraz wysokości decyduje Prezes Urzędu. Wydając decyzję o nałożeniu kary pieniężnej organ antymonopolowy działa zatem w ramach uznania administracyjnego. Wymierzając powodowi karę Prezes wziął pod uwagę szereg okoliczności. W ocenie Sądu wymienione w uzasadnieniu decyzji okoliczności, które wpłynęły na wymiar kary wskazują, że Prezes za małą wagę przypisał okolicznościom związanym ze skutkami dokonanych naruszeń i dobrowolnemu ich zaniechaniu. Dokonując oceny jaka kara finansowa byłaby adekwatna do czynu powoda, zdaniem Sądu należy także wziąć pod uwagę społeczną szkodliwość, którą w niniejszej sprawie uznać należy za znikomą, zwłaszcza, że postępowanie wyjaśniające zostało wszczęte z urzędu, a nie na podstawie zawiadomień pokrzywdzonych konsumentów.

Wobec powyższego Sąd doszedł do przekonania, że dokonane przez powoda naruszenia stanowiły znikomy stopień zagrożenia zbiorowego interesu konsumentów. Jeśli się do tego weźmie pod uwagę, że przedsiębiorca dobrowolnie zaniechał stosowania owej praktyki, to kara orzeczona decyzją okazuje się zbyt wysoka.

Sąd Okręgowy wziął także pod uwagę, że nałożona przez Prezesa Urzędu kara pieniężna została ustalona na podstawie całkowitej wysokości przychodu osiągniętego przez powoda bez uwzględnienia osiągniętych przez powoda dochodów, a ponadto w sposób proporcjonalny do stwierdzonych naruszeń.

Zdaniem Sądu, kara w wysokości 1.152.918 zł (słownie: milion sto pięćdziesiąt dwa tysiące dziewięćset osiemnaście złotych) spełni swoją funkcję represyjną, zaś prewencja szczególna jest także w wystarczającym stopniu zaspokojona, gdyż kary nawet w tej wysokości, łącznie z całokształtem okoliczności związanych z toczącym się postępowaniem, jest wystarczająco wyraźnym ostrzeżeniem dla powoda na przyszłość, aby stosować się do przepisów ochrony konkurencji i konsumentów. Tak ustalona kara jest zdaniem Sądu odpowiednia do stwierdzonych naruszeń oraz daje podstawy, by sądzić, że powód nie będzie w przyszłości dopuszczał się naruszeń przepisów prawa i jest współmierna do możliwości finansowych powoda.

Dodatkowo należy podnieść, że w ocenie Sądu nie było możliwe uchylenie zaskarżonej decyzji w części pkt III (nałożonej kary), bowiem uchylenie decyzji powinno nastąpić wówczas, gdy wydanie jej nastąpiło bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa materialnego, jak i również wtedy, gdy została ona skierowana do podmiotu niebędącego stroną w sprawie, a także gdy dotyczy sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną. Podstawą do uchylenia decyzji Prezesa Urzędu jest także potrzeba dokonania w całości niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń (wyrok SOKiK z dnia 11 listopada 2006 roku, XVII Ama 70/05; wyrok SOKiK z dnia 11 maja 2007 roku, XVII Ama 96/06, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2009 roku III SK 5/09). Uchylenie decyzji oznacza, że decyzja nie znajduje dostatecznych podstaw prawnych. W niniejszym stanie faktycznym była podstawa prawna do nałożenia kary, ale Sąd inaczej ocenił jej fakultatywność zastosowania.

Odnosząc się zaś do pkt. II sentencji przedmiotowej decyzji dotyczącego nakazania powodowi dwukrotnej publikacji pkt. I sentencji decyzji w sposób określony przez Prezesa UOKiK należy wskazać, że nie istnieje pewnego rodzaju ograniczenie, które nakazywałoby Prezesowi UOKiK zastosowanie wyłącznie jednego postanowienia dodatkowego. Przepis art. 26 ust. 2 uokik uprawnia zatem Prezesa UOKiK do kumulatywnego nałożenia na przedsiębiorcę kilku, tj. więcej niż jednego, dodatkowych obowiązków publikacyjnych.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadziła dopuszczalność stosowania kar pieniężnych za naruszenie ustawowego zakazu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W przewidzianych w art. 106 ust. 1 uokik przypadkach, kara ma charakter komplementarny, co oznacza, że jest stosowana oprócz innych sankcji administracyjnych. Stosowanie kar ma zagwarantować przestrzeganie ustawowych zakazów stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i tym samym podnieść skuteczność podejmowanych działań Prezesa UOKiK w tym zakresie.

W odwołaniu Ubezpieczyciel powoływał się na dolegliwość nałożonego obowiązku publikacyjnego, którego wykonanie w przypadku publikacji w dzienniku „(...)” spowoduje wydatek w kwocie 118.670,40 zł. Odwołujący załączył treść maila z biura ogłoszeń prasowych (...) zawierającego wycenę ogłoszenia. W odpowiedzi na odwołanie Prezes UOKiK nie zakwestionował wycień przedstawionych przez odwołującego, tym samym Sąd uznaje fakt wysokości wydatków na wykonanie pkt II decyzji za przyznany.

Nałożenie kary pieniężnej stanowi kluczową sankcję z tytułu naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jest ona tym samym podstawowym instrumentem, którego stosowanie ma zapewnić skuteczność norm prawa ochrony konkurencji i konsumentów. Z praktycznego punktu widzenia to właśnie obawa przed wysokimi karami pieniężnymi najskuteczniej powstrzymuje przedsiębiorców przed podjęciem nielegalnych działań. Sąd stanął na stanowisku, że dolegliwość finansową strona już odczuje wykonując obowiązek nałożony na podstawie art. 26 ust. 2 uokik. Funkcje kary nałożonej na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik nie mają miejsca w niniejszej sprawie, bowiem

dolegliwość związaną z naruszeniem przepisów (funkcja represyjna) i zniechęcenie do naruszania przepisów ustawy (funkcja prewencyjna) oraz pouczenie o niepożądanym działaniu (funkcja wychowawcza) zapewnia pkt I decyzji. Zdaniem Sądu ograniczenie publikacji pkt. I sentencji decyzji do stron internetowych wraz z nałożoną karą pieniężną jest wystarczającym i spełni funkcję edukacyjną, represyjną oraz prewencyjną w stosunku zarówno do powoda jak i innych przedsiębiorców. Nadto od czasu naruszenia obowiązujących przepisów upłynął dość duży okres czasu, a rzeczywiście dokonujący naruszeń został przejęty przez inną firmę ubezpieczeniową, wobec czego fakt prasowej publikacji decyzji nie będzie miał już tak ważnego społecznie znaczenia. Nie bez znaczenia jest również fakt, że o nieprawidłowościach konsumenci zostali już faktycznie poinformowani, z uwagi na upublicznienie decyzji przez Prezesa Urzędu w mediach po wydaniu skarżonej decyzji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów na podstawie art. 479^{31a} § 1 i 3 kpc orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 98 kpc, zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Przyznane stronie koszty stanowią koszty sądowe, w tym wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 360 zł - ustalone na podstawie § 14 ust. 3 pkt. 2 w zw. z § 2 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSO Dariusz Dąbrowski